

majd a jövő produkál. Az információs munka állandóan változó diszciplína, ennek kutatása és fejlesztése hasonlóan rugalmas és alkalmazkodó módszereket követel.

Miután mindezek a témák és feladatok – amelyeket az ASLIB kutatási és fejlesztési osztálya meghatározott – hazai viszonylatban is igen aktuálisak, érdemes és célszerű lesz figyelemmel kísérni azokat az eredményeket, amelyeket elérnek és minden valószínűség szerint közölni fognak a szakirodalomban.

/Aslib Proceedings, 27. k. 1. sz. 1975. p. 16–21./

Grofcsik Gusztávné

A SINTO–koncepció

(Lengyel elképzelés a tudományos, műszaki és szervezési információs rendszer megteremtésére)

A dokumentációs információk iránt érdeklődőknek minden szolgálati helyen mindig hármaskívánságuk van. Nevezetesen:

meg akarják tudni, hogy egyáltalán létezik-e olyan (primér, szekundér vagy származék) dokumentum, amely témájukat illetően informálhatná őket,

ha van ilyen dokumentum, tudni szeretnék: hol található meg,

eredetiben vagy másolatban minél gyorsabban hozzá kívánnak férni a szóban forgó dokumentumhoz.

E követelménynek a jelenleg egymástól jórészt elszigetelten működő három, um. a könyvtári, a szakirodalmi tájékoztatási- és a levéltári intézményrendszer nem tud megfelelni. Ha feltételezzük, s a fejlett szocializmusra és a tudományos–műszaki forradalomra való áttérés időszakában joggal tesszük ezt, hogy a társadalom információigénye ütemesen növekedni és differenciálódni fog, könnyen belátható: a jelenlegi gyakorlat perspektivikus fenntartása beláthatatlan társadalmi károkat okozna.

Időközben az is bebizonyosodott, hogy a három érdekelt intézményrendszer külön-külön kidolgozott fejlesztési koncepciói a különféle tehetetlenségi tényezők (közülük a lélektani-szociológiai és az igazgatási tényezők a meghatározóak) hatása miatt, képtelenek voltak reális alternatívákat nyújtani a társadalom információs problémájának távlati megoldására. Ehhez az általuk figyelembe vett intézményi bázisfelhasználói kör és szolgáltatás-kínálat túlságosan egyoldalú és beszűkült volt.

E holtponthoz meghaladása érdekében a tudományos, felsőoktatási és műszaki ügyek minisztere 1972 decem-

berében életre hívta az un. *Światowid*–bizottságot. A bizottságban több mint 100 személy és számos albizottság tevékenykedett. A szaktájékoztatókon, könyvtárosokon és levéltárosokon kívül a felhasználók is képviselthez jutottak benne. A bizottság kemény viták után 1974 decemberében fejezte be munkáját. *Az Állami Tudományos, Műszaki és Szervezési Információs Rendszer – a SINTO – koncepciója és megvalósításának programja* c. dokumentum elkészítésével.

A dokumentum, amely jellegzetesen keret-koncepció, a következő alapelvekre épül:

1. A rendszer kompetenciája az *általános és szakismeretekre*, illetve az általános és szakismeretek dokumentáris információhordozókon rögzített részéből való tájékoztatásra terjed ki. Ezt szimbolizálja, hogy a rendszer nevében a *gazdasági információt a szervezési információ* váltotta fel. Az új megjelölés mögött – a koncepció kimunkálói szerint – a gazdasági információkon kívül a jogi, a műszaki-kereskedelmi, az intézmény-szervezési, az intézményi, a kiállítási-rendezvényi stb. információk is felsorakoznak.

2. A rendszernek minden érdeklődőt fogadnia kell és ki kell elégítenie, függetlenül attól, hogy a munkahelyén vagy a lakóhelyén működő intézményt keres-e fel, valamint attól is, hogy mi a foglalkozása. A rendszer un. funkcionális intézményeinek maguknak is törekedniük kell a használói kör szélesítésére. Főleg a gazdasági és államigazgatási szakemberek, a szakmunkástanulók és szakmunkások, valamint a tanulóifjúság bevonására kell – megfelelő szolgáltatások kifejlesztésével – törekedniük.

3. A fentiek megvalósítása érdekében a szakirodalmi tájékoztatási intézmények, a könyvtárak és a levéltárak tevékenységét funkcionálisan integrálni kell, mégpedig az egyes intézményrendszerek eddigi belső kapcsolatainak tiszteletben tartásával és a hovatartozási helyzetük adottnak tekintésével.

Ahhoz, hogy a rendszer ténylegesen működjék, megfelelő funkcionális struktúrával, közös, a nemzeti és a nemzetközi gyakorlatban egyaránt használható információs *termékekkel és nyelvekkel*, valamint – a feladatokhoz mérten – korszerű műszaki bázissal kell rendelkeznie. E három előfeltételt illetően a *Światowid*–bizottság tulajdonképpen csak elvi szinten foglalt állást. A részkérdések eldöntését az általa megadott kutatási feladatok eredményeitől tette függővé. Az irányító szervek létrehozását, az egyes intézmények konkrét funkciók ellátására való kijelölését állami elhatározásokra, jogszabályokra bízta.

A SINTO szervezeti-funkcionális struktúráját a bizottság a következőképpen vázolta fel:

1. *A SINTO koordináló főhatósága* (az eredményes koordinációhoz minimálisan szükséges jogosítványok

megjelölésével), illetve ennek tanácsadó szervei és kutatóintézetei.

2. A rendszer funkcionális intézményei.

2.1 Központi szint

2.11 Tudományterületeket gondozó intézmények (országosan 20–30 intézmény). Feladataik: a rendszer egészének szükségleteit szem előtt tartva, a primér dokumentumok állományépítési politikájának kialakítása és gondozása az érintett tudományterületen, majd ennek alapján – kooperációban végzett – állománygyarapítás, feltárás, másodlagos dokumentumok készítése és terjesztése, kurrens bibliográfiai szolgáltatás, esetenként retrospektív bibliográfiák kiadása, nemzetközi kapcsolatok fenntartása.

2.12 Központi funkcionális intézmények meghatározott dokumentumtípusok gyűjtésére és a gyűjteménybázison kiépíthető központi szolgáltatások nyújtására.

2.2 Területi szint. Ennek élén a vajdasági tájékoztató intézmények állnának, a hozzájuk csatlakozó intézményhálózat pedig a közigazgatás szerkezetét követve hierarchizálna.

2.3 Ágazati szint: itt a vezető intézmények szerepét az iparági (tudományági) tájékoztató intézmények töltenék be, az intézményhálózat pedig az adott iparág (tudományág) szerkezetéhez igazodna.

Az egyes szintek között – és az egyes szinteken belül – természetszerűen ki kell építeni az elvszerű irányítási-koordinálási, módszertani-gondozási és szolgáltatási kapcsolatokat.

Ami a nemzeti és a nemzetközi gyakorlatban egyaránt használható információs *termékeket és nyelveket* illeti, a bizottság részben a fennálló nehézségekre hívta fel a figyelmet, részben pedig a következőképpen foglalt állást:

a bibliográfiai leírások nemzetközi egységesítése a közeljövőben megoldható kérdésnek látszik, s így természetszerűen a SINTO-nak is fokozatosan át kell térnie a nemzetközileg szabványosított gyakorlatra,

az információkereső nyelvek problémája sokkal bonyolultabb, s jelenleg nincs más lehetőség, minthogy a SINTO *átfogó nyelvként* az ETO-t alkalmazza, a részterületeken pedig megfelelő deskriptoros keresőnyelveket fejlesszen ki.

A műszaki bázis megteremtését illetően a Światowid-bizottság az általában szokásosnál tágabban fogalmaz, minthogy a számítógépes technikára való áttérés kérdéseinek kívül állást foglal a korszerű elhelyezés, a reprográfia és a távközlés megteremtésének kérdéseiben is, sőt pl. az elhelyezést elsődlegesen megoldandó

problémaként kezeli. A számítógépes technika, a reprográfia és a távközlés kiépítése egymással szoros kapcsolatban szerepel, mégpedig úgy, hogy a bizottság gazdaságosan működtethető központ-centrikus megoldásokat sugall. A teljes kiépítés időszakát a kilencvenes évekre, illetve az ezredfordulóra helyezi. A teljeskörű áttérést komplex, tehát minden intézménytípust és minden számba jövő tevékenységet átfogó modelleken javasolja kikísérletezni.

A bizottság által megjelölt kutatási feladatok alap kutatásokra és alkalmazott kutatásokra (fejlesztésre) tagolódnak. Az alap kutatások terén a tájékoztató rendszerek hazai és nemzetközi fejlődésével kapcsolatos prognosztikus kutatásokat, a szervezés- és működésméleti kutatásokat, valamint a nyelvészeti kutatásokat emeli ki a jelentés. Az alkalmazott kutatások (a fejlesztés) terén a következőkre kell koncentrálni:

a felhasználók igényeinek és szükségleteinek vizsgálata,

az információs állományok szerkezetének és nagyságának vizsgálata,

az optimális információs technológiák kutatása,

a SINTO átfogó információkereső nyelvvel kapcsolatos kutatások,

speciális indexelő és információkereső nyelvek kidolgozása,

a SINTO intézményhálózatának elemzése egyszerű nyilvántartásbavétellel,

a reprográfiai és mikroreprográfiai technika fejlődési trendjeinek kutatása és adaptálása,

az automatizált információkereső rendszerek fejlődési trendjeinek figyelemmel kísérése,

az információáramlás vizsgálata a SINTO intézményei között,

a tájékoztatóval kapcsolatos jogtudományi kutatások.

/Przegląd Biblioteczny, 43. köt. 1. sz. 1975. p. 3–28./

Futala Tibor

SSIE: egyedülálló adatbázis

A kutatások tervezésénél nemcsak azt fontos tudni, hogy eddig mi történt (mit kutattak és mit publikáltak), hanem azt is, hogy folyamatosan milyen témákat kutatnak. Az Egyesült Államokban ezen az utóbbi területen a *Smithsonian Institute* (Washington) folytat információs tevékenységet. Szolgáltatásai SSIE (*Smithsonian Science Information Exchange – Smithsonian Intézet Információs Szerve*) néven ismertek.